

10 La natalitat i la fecunditat dels estrangers a Catalunya

Daniel Devolder¹

---

1. Membre del grup de recerca consolidat Grup d'Estudis de Demografia i Migracions del CED, finançat per la Generalitat de Catalunya (ref. 2005SGR00930).

Resum

En aquest treball s'analitzen els efectes de l'augment molt ràpid del pes de la població estrangera sobre la natalitat a Catalunya i s'estudien les pautes de fecunditat d'aquesta població, comparant-la amb la de la població de nacionalitat espanyola. S'observa que el pes creixent de la població estrangera va acompanyat d'una tendència a l'endogàmia, en la mesura que augmenta més ràpidament la proporció de naixements amb ambdós pares estrangers que la proporció de naixements amb un dels pares estranger i l'altre de nacionalitat espanyola. S'observa també que el percentatge de naixements de mare estrangera (19% el 2004) és notablement més elevat —aproximadament el doble— que la proporció de població femenina estrangera sobre la població femenina total (8,5%). L'explicació no és igual per a totes les nacionalitats i s'observa que, en el cas dels nacionals de l'Àfrica, això és degut a una fecunditat entre tres i quatre vegades superior a la dels nacionals d'Espanya i, en canvi, en el cas dels nacionals d'Amèrica Central i del Sud, el factor principal és l'elevada proporció de dones en edat fecunda. Destaca també el fet que les dones de nacionalitat espanyola tenen fills a una edat entre 4 i 5 anys més tardana que les dones originàries de l'Àfrica, l'Amèrica Central i del Sud i Àsia i Oceania.

ELS NAIXEMENTS AMB PARES ESTRANGERS I L'ENDOGÀMIA DE LA FECUNDITAT²

La taula 1 presenta l'evolució dels naixements segons la nacionalitat dels pares des de l'any 1996 fins al 2004, per a Catalunya i per al conjunt d'Espanya. Les principals observacions que es poden fer es distribueixen en dos grups: els efectes de la presència de població estrangera sobre l'evolució dels naixements i les diferències en el grau d'endogàmia³ de la fecunditat entre Catalunya i Espanya, d'una banda, i entre nacionalitats, de l'altra.

- El pes dels naixements amb almenys un dels dos pares estranger ha augmentat de forma espectacular en els darrers anys: a Catalunya, durant l'any 2004, la relació era d'un naixement d'aquesta mena per cada 4,4 naixements amb ambdós pares de nacionalitat espanyola, mentre que l'any 1996 era aproximadament d'un per 12. Globalment la incidència de la presència d'estrangers sobre la natalitat és més gran a Catalunya que a la resta d'Espanya, on l'any 2004 la relació comentada

---

2. Aquest article s'emmarca dintre del projecte I+D "Demografia i integració social de la població de nacionalitat estrangera a Espanya" (SEJ2004-00846/SOCI), dirigit pel doctor Andreu Domingo i finançat pel Ministeri d'Educació i Ciència, mitjançant el Plan Nacional de Investigación Científica, Desarrollo e Innovación Tecnológica, i pel Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) de la Generalitat de Catalunya.

3. Es considera aquí que existeix una endogàmia completa de la fecunditat si totes les criatures que neixen tenen o bé tots dos pares estrangers, o bé tots dos pares amb nacionalitat espanyola.

anteriorment era d'un naixement amb almenys un dels dos pares estranger per cada 6 naixements amb ambdós pares espanyols.

- L'augment de la xifra de naixements totals és molt notable, sobretot a Catalunya, on va créixer un 40% entre el 1996 i el 2004, contra només un 25% en el conjunt d'Espanya. S'observa també que, tant a Catalunya com a Espanya, pels volts del 45% de l'increment dels naixements totals correspon a naixements de criatures amb ambdós pares estrangers. Dit d'una altra manera, l'increment total dels naixements s'hauria reduït a gairebé la meitat en aquest període sense la contribució de la immigració estrangera.
- Durant aquest període, l'augment més ràpid ha estat el dels naixements amb ambdós pares estrangers, és a dir, aquells en què l'infant inicialment no té la nacionalitat espanyola. Així, l'any 1996 aquests naixements eren inferiors en nombre als naixements amb un dels dos pares estranger, en els quals en principi l'infant obté la nacionalitat espanyola de forma automàtica. Però a Catalunya, l'any 2004 el nombre de naixements d'infants amb ambdós pares estrangers va duplicar la xifra dels naixements de criatures amb només un dels dos pares estranger. Aquesta evolució és el resultat d'un procés de major endogàmia (augment de la proporció de parelles de la mateixa nacionalitat, tal com es pot percebre amb aquestes dades de natalitat). Aquesta endogàmia creixent es pot explicar pel fet que l'any 2004 la majoria de la població estrangera havia arribat feia poc a Catalunya o a Espanya, quan l'any 1996 el nombre mitjà d'anys de residència a Espanya dels estrangers era superior. Una altra raó possible d'aquesta endogàmia creixent és el fet que la immigració recent té principalment com a motiu la recerca d'una feina, quan en el passat la immigració d'estrangers tenia en més gran mesura un motiu familiar, per formar una parella amb un nacional.
- El grau d'endogàmia, tal com es percep a través d'aquestes xifres de naixements, sembla que sigui més gran a Catalunya que en el conjunt d'Espanya. En efecte, durant tot aquest període, la relació entre els naixements amb dos pares estrangers i els naixements amb només un dels dos pares estranger sempre ha estat més elevada a Catalunya. Per exemple, el 1996 a Catalunya els naixements amb ambdós pares estrangers representaven el 3,5% del total, mentre que els naixements amb només un dels pares estranger eren el 4,3%. Aquell mateix any les xifres eren l'1,7% i el 3,8% en el conjunt d'Espanya. El 2004 es continua trobant

una endogàmia més gran a Catalunya (15,4% i 7,6%) que a Espanya (10,3% i 6,6%), si bé la diferència és ara menor. Aquestes diferències del nivell d'endogàmia podrien ser un indicador del grau d'integració social de les persones de nacionalitat estrangera, i semblaria apuntar que és menor a Catalunya.

Taula 1.

Evolució dels naixements segons la nacionalitat dels pares. Espanya i Catalunya, 1996-2004

Espanya	1996	1998	2000	2002	2004
Mare i pare estrangers (%)	1,7	2,4	3,9	7,6	10,3
Mare espanyola - pare estranger (%)	2,4	2,7	2,8	3,2	3,4
Mare estrangera - pare espanyol (%)	1,4	1,7	2,1	2,7	3,2
Mare i pare espanyols (%)	94,5	93,3	91,2	86,5	83,0
Naixements totals (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Naixements totals	361.947	364.427	396.626	417.688	453.172
Catalunya					
Mare i pare estrangers (%)	3,5	4,7	6,7	10,9	15,4
Mare espanyola - pare estranger (%)	2,7	3,0	3,4	3,7	4,1
Mare estrangera - pare espanyol (%)	1,6	1,8	2,3	3,0	3,5
Mare i pare espanyols (%)	92,2	90,4	87,7	82,5	77,0
Naixements totals (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Naixements totals	54.858	56.831	63.807	68.546	76.968

Font: Institut Nacional d'Estadística (INEBase, març 2006).

El major grau d'endogàmia dels estrangers a Catalunya que en el conjunt d'Espanya podria explicar-se per un efecte de la composició de la població estrangera, és a dir, podria dependre d'un pes més gran a Catalunya de nacionalitats més endògames que altres. Per aclarir aquest punt, a la taula 2 es presenten les dades sobre el grau d'endogàmia per grans grups de nacionalitat, amb el desglossament dels naixements de l'any 2004 segons la nacionalitat dels pares, tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya. Globalment es confirma que la major endogàmia global observada a Catalunya afecta moltes nacionalitats, notablement les persones estrangeres originàries de l'Àfrica i de l'Amèrica del Sud, que són els col·lectius més importants, tot i que també hi ha

situacions oposades, com per exemple el menor grau d'endogàmia a Catalunya per a les mares amb nacionalitat d'un país de la resta d'Europa (essencialment els països de l'Europa de l'antic bloc comunista) i la menor endogàmia a Catalunya per a les mares de nacionalitat espanyola. Una altra observació, més general, vàlida tant per a Catalunya com per al conjunt d'Espanya, és que les persones amb nacionalitat d'un país de l'Àfrica o d'Àsia i Oceania són notablement més endògames que les originàries dels altres continents. Així, a Catalunya, per a les mares estrangeres originàries d'un país africà que van tenir un fill aquest any, la proporció dels pares de nacionalitat espanyola era inferior al 10%. Per contra, aquesta xifra era superior al 20% per als naixements de mares estrangeres originàries d'Amèrica del Sud, i era superior al 30% per a les mares de la resta d'Europa.

Taula 2.

Grau d'endogàmia dels naixements per grans grups de nacionalitat de les mares. Espanya i Catalunya, 2004

		Espanya			Catalunya		
Nacionalitat de la mare		Nacionalitat del pare (%)		Total naixements	Nacionalitat del pare (%)		Total naixements
Continent	Regió	Espanya	Estranger		Espanya	Estranger	
Àfrica	Àfrica del Nord	10	90	13.262	6	94	4.776
	Resta d'Àfrica	13	87	2.806	7	93	970
Amèrica	Amèrica Central	53	47	2.106	42	58	555
	Amèrica del Nord	60	40	750	70	30	148
	Amèrica del Sud	25	75	24.092	22	78	4.511
Àsia i Oceania		12	88	3.686	10	90	1.302
Europa	Espanya	96	4	391.741	95	5	62.356
	Europa mediterrània	47	53	1.489	38	62	290
	Europa occidental	50	50	3.998	51	49	759
	Resta d'Europa	25	75	9.242	31	69	1.301

Nota: *Àfrica del Nord* agrupa Algèria, Egipte i el Marroc; *Europa mediterrània* està formada per Grècia, Itàlia i Portugal; *Europa occidental* correspon a Alemanya, Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Finlàndia, França, Irlanda, Luxemburg, Noruega, Països Baixos, Regne Unit, Suècia i Suïssa.

Font: Institut Nacional d'Estadística (INEBase, març 2006).

LA CONTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA A LA NATALITAT

En l'apartat anterior hem analitzat les dades de naixements per la nacionalitat dels pares. S'ha vist que existeix una tendència a l'endogàmia, atès que augmenta més ràpidament la proporció de naixements amb ambdós pares de nacionalitat estrangera, que la dels naixements amb només un dels dos pares de nacionalitat estrangera. No obstant això, la proporció de naixements exògams és significativa, i per exemple va assolir el 7,6% del total dels naixements a Catalunya durant l'any 2004. Si es vol analitzar quina ha estat la contribució de la immigració estrangera a la natalitat, cal decidir com imputar aquests naixements exògams als col·lectius "població espanyola" i "població estrangera". Per simplificar, es considerarà que si no s'hagués produït una immigració estrangera, els homes i les dones amb nacionalitat espanyola que van tenir fills amb una persona d'una altra nacionalitat haurien trobat una persona de nacionalitat espanyola amb qui tenir aquests fills. I, a la inversa, les persones estrangeres exògames haurien pogut trobar una persona no espanyola per tenir-hi fills, en cas d'absència de contactes amb la població espanyola. Òbviament és un raonament artificiós, que suposa que aquestes dues poblacions viuen en dos mons paral·lels, però necessari per poder calcular la contribució de la població estrangera resident a Espanya a la natalitat total. Tenint en compte aquest raonament, el mètode d'imputació dels naixements amb almenys un dels dos pares estranger consisteix a atribuir a la població d'una nacionalitat només els naixements de mares de la mateixa nacionalitat, és a dir, excloent els naixements de pare d'aquesta nacionalitat i mare espanyola. S'hauria pogut fer també l'elecció inversa, i atribuir a la població d'una nacionalitat els naixements amb el pare de nacionalitat estrangera, i excloure els naixements fruit d'una mare de nacionalitat estrangera amb un pare espanyol. Però en la pràctica és millor la primera opció, atès que hi ha un nombre significatiu de naixements en què no es coneix la nacionalitat del pare.

Les dades de la taula 3 permeten mesurar i analitzar la contribució de la població de cada grup de nacionalitat a la natalitat total, a Catalunya, durant l'any 2004. S'observa que durant aquest any prop del 19% del total dels naixements corresponien a mares estrangeres (dades de la columna n). Aquest pes molt significatiu és aproximadament el doble de la proporció de persones estrangeres en la població total (columna p). És a dir que aquestes persones estrangeres van tenir aquest any una natalitat notablement

superior a la de la població de nacionalitat espanyola, tal com s'observa amb les dades d'aquest quadre (columna TN). Per exemple, la taxa de natalitat de la població amb nacionalitat d'un país de l'Àfrica és pels volts del triple de la de la població de nacionalitat espanyola. Així mateix la natalitat de les persones originàries de l'Amèrica Central i del Sud, d'Àsia i Oceania i dels països de la resta d'Europa (essencialment Europa central i de l'Est) és aproximadament el doble que la de les persones de nacionalitat espanyola.

Taula 3.

Natalitat, fecunditat i pes de les dones en edat fèril segons la nacionalitat. Catalunya, 2004

Continent	Regió	TN (‰)	p (%)	n (%)	ISF	g (%)
Àfrica	Àfrica del Nord	29,02	2,16	6,21	3,72	7,81
	Resta d'Àfrica	24,33	0,52	1,26	3,84	6,33
Amèrica	Amèrica Central	20,62	0,35	0,72	1,29	15,93
	Amèrica del Nord	12,31	0,16	0,19	0,82	15,07
	Amèrica del Sud	18,48	3,20	5,86	1,34	13,78
Àsia i Oceania		20,33	0,29	0,58	2,32	8,78
Europa	Espanya	9,03	90,55	81,02	1,10	8,19
	Europa mediterrània	9,61	0,40	0,38	0,98	9,83
	Europa occidental	11,81	0,84	0,99	1,12	10,50
	Resta d'Europa	17,36	0,98	1,69	1,31	13,23
Total		10,09	100,00	0,00	1,20	8,43

Nota: *TN* és la taxa de natalitat, calculada a partir dels naixements per nacionalitat de la mare, per mil persones del mateix grup de nacionalitat; *p* és la proporció de persones de cada grup de nacionalitat sobre la població total; *n* és la proporció de naixements per nacionalitat de la mare en relació amb el total; *ISF* és l'índex sintètic de fecunditat de les dones de cada grup de nacionalitat; *g* és el pes de la generació mitjana de dones d'edat fecunda (la mitjana ponderada dels efectius de dones d'edat fecunda proporcionalment a la població total, amb el factor de ponderació igual a la taxa de fecunditat de cada edat dividida per l'ISF).

Font: Dades de naixements i del padró continu de l'Institut Nacional d'Estadística (INEBase, març 2006).

Aquest diferencial de natalitat es pot explicar per dos factors: el diferencial de fecunditat i les diferències en la composició per edat d'aquestes poblacions. Per exemple, en el cas de les poblacions amb nacionalitat d'un país de l'Àfrica, la natalitat més alta s'explica per un nivell de fecunditat molt elevat, proper a 4 fills per cada dona en edat fèrtil (columna ISF). En canvi, la natalitat més alta de les poblacions amb nacionalitat d'un país d'Amèrica s'explica sobretot pel major pes poblacional de les dones d'edat fecunda (columna g), ja que el seu nivell de fecunditat és molt semblant al de la població de nacionalitat espanyola.

Les dades de la taula 4 permeten quantificar la importància d'aquests efectes. S'utilitza per això la identitat següent:

$$\frac{n_i}{p_i} = \frac{ISF_i}{ISF} \cdot \frac{g_i}{g}$$

que permet obtenir, per a cada grup de nacionalitat i , una descomposició de la relació n_i/p_i entre contribució del grup als naixements totals i contribució a la població total, en termes, d'una banda, de ISF_i/ISF , el diferencial de fecunditat d'aquest grup en relació amb la fecunditat total i, de l'altra, de g_i/g , el diferencial del pes de les dones d'edat fèrtil del grup en relació amb aquest pes per a la població total. S'observa que, en el cas de les poblacions de nacionalitat d'un país africà, la seva contribució als naixements és de 2,5 a 3 vegades superior al seu pes en la població total, diferència que s'explica totalment per la seva major fecunditat. Aquesta fecunditat més gran fa més que compensar el fet que en aquestes poblacions hi hagi una proporció menor de dones d'edat fecunda respecte a la població total. Les poblacions originàries d'Àsia i Oceania estan en una situació semblant a les africanes: el seu sobrepès en els naixements en relació amb el seu pes en la població total s'explica gairebé totalment (94%) per la seva més gran fecunditat. En canvi, l'explicació per a les poblacions originàries d'Amèrica Central i del Sud és a la inversa, ja que entre el 80% i el 90% del seu sobrepès en els naixements és degut a una composició per edat molt favorable a la natalitat, amb una proporció de dones en edat fecunda que s'acosta al doble d'aquesta proporció de dones per a la població de nacionalitat espanyola.

Taula 4.

Efectes del diferencial de fecunditat i de la composició per edat sobre la contribució relativa de cada grup de nacionalitat a la natalitat total. Catalunya, 2004

Continent	Regió	n/p	ISFe/ISFt	gi/gt	e(ISF)	e(g)
Àfrica	Àfrica del Nord	2,88	3,10	0,93	107	-7
	Resta d'Àfrica	2,41	3,21	0,75	133	-33
Amèrica	Amèrica Central	2,04	1,08	1,89	11	89
	Amèrica del Nord	1,22	0,68	1,79	-193	293
	Amèrica del Sud	1,83	1,12	1,64	19	81
Àsia i Oceania		2,01	1,93	1,04	94	6
Europa	Espanya	0,89	0,92	0,97	74	26
	Europa mediterrània	0,95	0,82	1,17	416	-316
	Europa occidental	1,17	0,94	1,25	-40	140
	Resta d'Europa	1,72	1,10	1,57	17	83
Total		1,00	1,00	1,00	-	-

Nota: n/p és la relació entre la proporció de naixements de mares del grup de nacionalitat i la proporció de la població d'aquestes nacionalitats; $ISFe/ISFt$ és la relació entre l'ISF del grup de nacionalitats i l'ISF total; gi/gt és la relació entre el pes de la generació mitjana per al grup de nacionalitat i el pes per a la població total; $e(ISF)$ és l'efecte del diferencial de fecunditat sobre el valor de n/p ; $e(g)$ és l'efecte del diferencial del pes de la generació mitjana de dones d'edat fecunda sobre el valor de N/P .

ANÀLISI DE LA FECUNDITAT DIFERENCIAL DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

En la secció precedent s'han emprat les dades del padró continu per calcular els nivells de fecunditat de la població estrangera resident a Catalunya. És sabut que aquesta font, en el període recent, probablement sobreestima la població real en la mesura que, d'una banda, l'empadronament és beneficiós per a les persones estrangeres i obtenir-hi la inscripció no requereix altra prova documental que una presumpció de residència en el municipi, i quan, de l'altra, fins fa poc no hi havia cap mecanisme administratiu per donar de baixa del registre una persona estrangera que realitzava un canvi de residència cap a un altre país. Dit d'una altra manera, és probable que l'estoc de població

estrangera que resideix a Espanya creixi en el temps en la mateixa quantitat que el flux real d'entrada d'immigrants estrangers, però no es veu afectat pel flux de sortida. Un altre factor possible de sobreestimació de l'efectiu de població estrangera és l'existència d'empadronaments múltiples, a causa del fet que una mateixa persona estrangera, quan canvia de residència dins del territori de Catalunya, pot inscriure's amb diferents documents d'identitat, almenys el passaport i la targeta de residència, la qual cosa dificulta després l'eliminació dels registres múltiples. Aquest desfasament entre els efectius del padró i la xifra real de persones residents va augmentant des del 1996, any en què es va fer la darrera operació d'actualització de les dades dels padrons municipals. En aquest apartat s'intentarà estimar els efectes d'aquest problema sobre els nivells de fecunditat presentats en l'apartat precedent. A més, això permetrà donar una idea de la magnitud de la sobreestimació de la població estrangera en el padró continu. En un segon temps s'examinaran altres aspectes de la fecunditat relacionats amb el calendari, és a dir, amb l'edat en què els pares de diverses nacionalitats tenen fills.

Evolució del nivell de fecunditat segons les dades del padró continu i del cens del 2001

La taula 5 presenta els valors de l'índex sintètic de fecunditat (ISF) per grans grups de nacionalitat des del 1996 fins al 2004, calculat tant a partir de les dades de població del padró continu com del cens del 2001. L'ISF permet fer-se una idea bastant precisa del nivell de fecunditat d'una població, i el seu valor té una interpretació intuïtiva, pel fet d'expressar-se en termes de nombre mitjà de fills per dona. En canvi té com a defecte principal el fet que a l'hora de calcular-lo es barregen les taxes de fecunditat de dones que pertanyen a diverses generacions, sense tenir en compte els possibles canvis del cicle de vida que s'hagin pogut produir en el passat. Per ser més concrets, el valor mitjà de l'ISF a Catalunya l'any 2004 era d'1,2 fills per cada dona, quan se sap que el nombre real de fills de les generacions fecundes aquest any va ser de prop d'1,4 fills per dona.

Però en el context del càlcul de l'ISF per a la població estrangera resident a Espanya, aquests problemes d'interpretació del valor de l'ISF són minúcies comparats amb

els dubtes que es poden tenir sobre l'estimació dels efectius de població, que són els denominadors de les taxes de fecunditat per edat emprades per al còmput de l'ISF. De forma general, si els efectius reals d'una població estan subestimats, l'ISF presentarà un valor inflat, i a l'inrevés, si els efectius reals estan sobreestimats, l'ISF tindrà un valor inferior al nivell real. Així doncs, les dades de la taula 5 presenten casos d'ambdues situacions:

- Es poden observar alguns valors sospitosament alts de l'ISF, conseqüència d'un probable subregistre de la població femenina, per exemple en el valor de l'ISF per a les dones del grup de nacionalitats de països de la “resta d'Àfrica” en el període 1996-1997, essencialment dels països de l'Àfrica subsahariana. El valor de 6,1 fills per dona és segurament massa elevat, tant si es compara amb els nivells de fecunditat de períodes més recents, com amb els nivells de les poblacions originàries. En efecte, segons les dades de l'Anuari Demogràfic de les Nacions Unides, l'ISF de Gàmbia, la mitjana de les dues Guinees o del Senegal, que són els països d'on procedeix la majoria de les mares d'aquest grup de nacionalitats, era en tots els casos inferior a 6 fills per dona en el període 1991-1995. En canvi els valors de fecunditat d'aquestes dones per als períodes més recents semblen més raonables. Un cas similar de valors massa elevats de l'ISF el trobem per a les dones del grup de nacionalitat d'Àsia i Oceania, tant per al període 1996-1997 com per al valor calculat amb les dades del cens del 2001.
- També es poden observar casos oposats, de nivells de fecunditat sospitosament baixos, probablement deguts a uns efectius de població inflats. És el cas, per exemple, de les dones del grup de nacionalitats de països d'Amèrica del Nord l'any 2004, amb un ISF de 0,82 fills per dona, i també els valors del mateix any per al grup de l'Europa occidental i de l'Europa mediterrània. De forma general els valors de l'ISF de l'any 2004 estan netament per sota dels valors per al període 2001-2002, tant els calculats amb els efectius del padró continu com els calculats amb el cens. L'únic cas contrari singular el presenten les dones del grup de l'Àfrica del Nord, amb un valor de l'ISF per a l'any 2004 superior a l'ISF calculat amb el padró per al període 2001-2002. S'observa també que, de forma general, els valors de l'ISF calculats amb les dades del padró continu per al període 2001-2002 estan per sota dels valors calculats amb el cens. No obstant

això, cal remarcar que no es pot afirmar que les xifres de població del cens siguin sempre les correctes, i concretament és probable que els efectius d'alguns grups de nacionalitats estiguin subestimats en aquesta font, sobretot els col·lectius que estan en les situacions més precàries. Per la qual cosa és raonable suposar que els valors reals de l'ISF de la població estrangera estaran compresos en un interval definit pels valors, en general baixos, calculats a partir del padró, i els valors, en alguns casos massa elevats, calculats a partir del cens.

La conclusió d'aquesta anàlisi és que els valors de l'ISF calculats amb els efectius del padró continu tendeixen a subestimar els valors reals, i que aquest desfasament va creixent amb el temps, ja que els valors per a l'any 2004 són més sospitosos que els del període 2001-2002. Basant-nos en la hipòtesi que els valors reals de la fecunditat se situen en un interval comprès entre els valors calculats a partir del padró i els valors calculats a partir del cens, es pot observar que la fecunditat de la població estrangera resident a Espanya és generalment superior a la fecunditat de les persones de nacio-

Taula 5.

Evolució de l'índex sintètic de fecunditat a Catalunya entre el 1996 i el 2004 segons les dades del padró continu i comparació amb les dades del cens del 2001

Continent	Regió	1996-1997	2001-2002	2001-2002 (cens)	2004
Àfrica	Àfrica del Nord	4,02	3,38	3,94	3,72
	Resta d'Àfrica	6,13	4,17	4,82	3,84
Amèrica	Amèrica Central	1,80	1,45	1,71	1,29
	Amèrica del Nord	2,44	1,33	1,62	0,82
	Amèrica del Sud	1,79	1,43	1,67	1,34
Àsia i Oceania		3,55	2,52	3,30	2,32
Europa	Espanya	1,10	1,11	1,24	1,10
	Europa mediterrània	1,68	1,22	1,46	0,98
	Europa occidental	1,75	1,40	1,70	1,12
	Resta d'Europa	2,15	1,70	2,25	1,31
Total		1,14	1,18	1,32	1,20

Font: Institut Nacional d'Estadística (INEBase, març 2006).

nalitat espanyola. Aquesta diferència és màxima en el cas de les dones originàries de països de l'Àfrica, i és elevada també en el cas de les dones d'Àsia i Oceania. Però la diferència és molt més petita en els altres casos, i de forma notable per a les dones originàries d'Amèrica Central i del Sud, per a les quals els valors de l'ISF podrien estar situats al voltant d'1,5 fills, és a dir només un 20% per sobre de la fecunditat de les espanyoles.

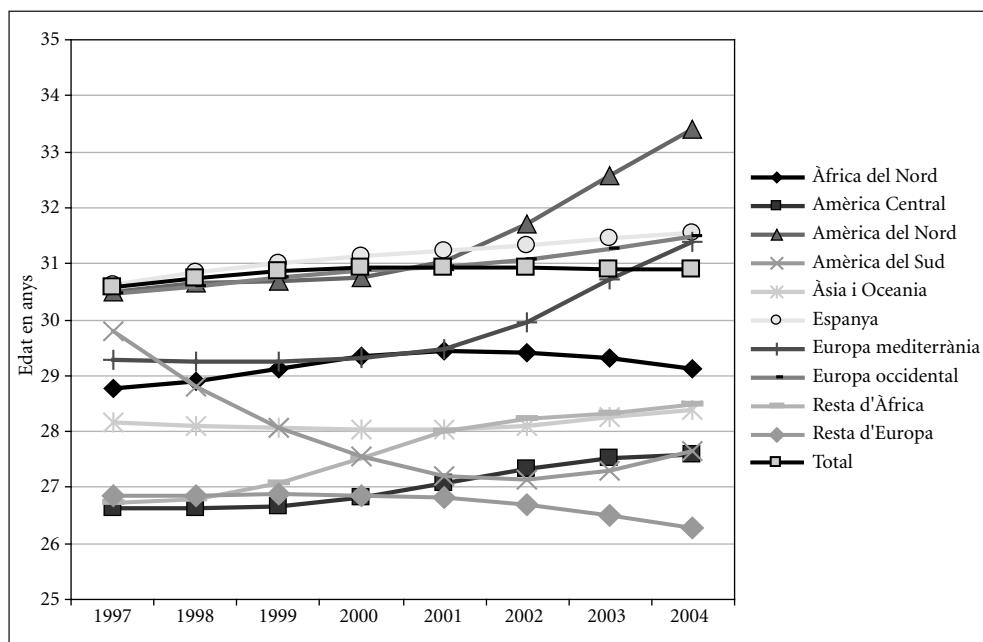
Diferències en la fecunditat per edat

Un altre aspecte remarcable són les diferències en el cicle de vida de les dones empadronades a Catalunya, segons la seva nacionalitat. Les dones estrangeres, en general, solen tenir els fills en edats molt més joves que les dones de nacionalitat espanyola. Es pot observar això a partir dels valors de l'edat mitjana a la maternitat representats en el gràfic 1. La diferència d'edat mitjana sobrepassa els 5 anys, per exemple, en el cas de les dones del grup de la resta d'Europa, comparat amb les dones de nacionalitat espanyola. Aquestes diferències són importants, sobretot si es té en compte que la fecunditat de les espanyoles és més baixa que la de les dones d'altres nacionalitats. En efecte, quan el nivell de fecunditat és elevat, això significa que la proporció de mares que tenen dos, tres o més fills també és més elevada, la qual cosa es tradueix també en valors més elevats de l'edat mitjana a la maternitat. Aleshores les diferències en el cicle de vida són més grans que les que indiquen aquests valors de l'edat mitjana a la maternitat, ja que aquesta és molt més elevada per a les espanyoles, que tenen menys segons o tercers fills, comparada amb l'edat mitjana per a les dones originàries de l'Àfrica, l'Amèrica Central i del Sud, Àsia i Oceania i la resta d'Europa, que en general tenen més fills.

Això es pot comprovar si, en comptes de l'edat mitjana, comparem les taxes de fecunditat per edat, tal com es pot observar amb les dades del gràfic 2, per a l'any 2004. Per exemple, abans de l'edat de 25 anys, el nivell de fecunditat de les dones de nacionalitat espanyola és entre 4 i 9 vegades inferior al nivell per a les dones originàries d'un altre continent. En canvi, als 30-34 anys, les dones de nacionalitat espanyola tenen un nivell de fecunditat que és més de la meitat del nivell de les dones amb nacionalitat d'un país de l'Àfrica.

Gràfic 1.

Evolució de l'edat mitjana a la maternitat per grans grups de nacionalitat. Catalunya, 1997-2004

Nota: Taxes de fecunditat per edat calculades a partir de les dades del padró continu. Les sèries de valors d'edat mitjana a la maternitat estan suavitzades per tal d'eliminar la variabilitat aleatòria.

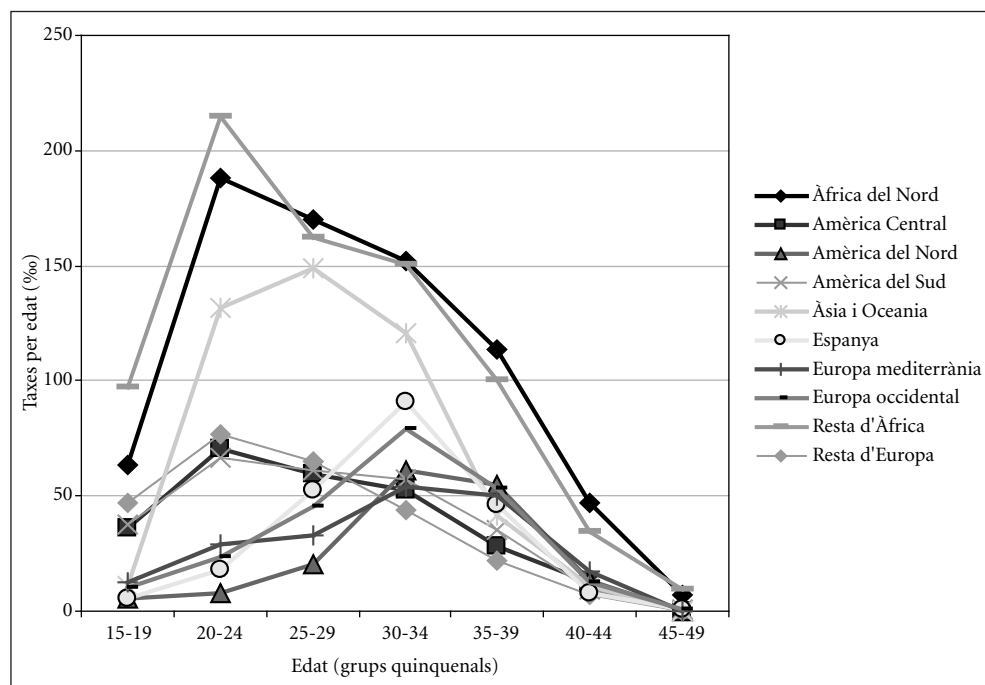
Font: Institut Nacional d'Estadística (INEBase, març 2006).

Per acabar amb l'anàlisi de la fecunditat de la població estrangera a Catalunya, un altre aspecte interessant que cal tenir en compte és el fet que el pes cada vegada més gran de les dones d'altres nacionalitats es fa notar en l'evolució dels indicadors de fecunditat global. Així, podem comprovar que l'edat mitjana a la maternitat de les dones de nacionalitat espanyola va augmentar de forma continuada durant el període 1997-2004, la qual cosa és la continuació d'una tendència històrica que va començar a la dècada dels vuitanta. En canvi, l'edat mitjana a la maternitat per al conjunt de la població resident a Catalunya es manté en el mateix valor des de l'any 2000, com a

conseqüència de l'augment del pes de les poblacions de nacionalitat estrangera, amb un calendari de fecunditat més precoç.

Gràfic 2.

Taxes de fecunditat per edat segons grans grups de nacionalitat. Catalunya, 2004

Nota: Taxes calculades amb les dades del padró continu a 1/1/2004 i 1/1/2005 i els naixements de l'any 2004.

Font: Institut Nacional d'Estadística (INEBase, març 2006).

Referències bibliogràfiques

DELGADO, M.; ZAMORA, F. (2004). “Españolas y extranjeras: su aportación a la fecundidad de España”. *Economistas*, núm. 99, p. 88-97.

DEVOLDER, D.; DOMINGO, A.; GARCÍA, J. (2003). “Fecundidad diferencial y potencial de reagrupación familiar de la población extranjera de la Comunidad de Madrid a partir del Padrón continuo a 1/1/1999”, comunicació presentada al III Congreso sobre la Inmigración en España, Granada, 6-9 de novembre 2002. Publicat a *Papers de Demografia*, núm. 224, Centre d’Estudis Demogràfics.

IZQUIERDO ESCRIBANO, A.; LÓPEZ DE LERA, D. (2003). “Natalidad y nacionalidad: efectos de las tasas de natalidad de poblaciones inmigrantes”, a AADD. *La natalidad en España. Situación y estrategias socioeconómicas*. Madrid: Ministerio de la Presidencia - Universidad Menéndez y Pelayo.

ROIG, M.; CASTRO, T. (2005). “Immigrant mothers, Spanish babies: Longing for a baby-boom in a lowest-low fertility society”, comunicació presentada a la XXV IUSSP International Population Conference, Tours, França, 18-23 de juliol.

TOULEMON, L. (2004). “Fertility among immigrant women: new data, new approach”. *Population & Societies*, núm. 400, París: INED.